

Filosofisch debatcafé De Verdieping

Maandag 10 december 2018

Adam Smith, sociaal ondernemerschap en de klassieke deugden

De echte visie van Adam Smith (1723 - 1790)

Karel van Haften

Sociaal psycholoog, socratisch gespreksleider en voorheen Human Resources professional

Is het nastreven van eigenbelang nuttig voor economische voorspoed? In het huidige neo-liberale klimaat wordt die vraag waarschijnlijk door velen bevestigend beantwoord. Door veel economen wordt dit idee van de 'vrije markt' toegeschreven aan Adam Smith, met een verwijzing naar het 'invisible hand' mechanisme waardoor een harmonieuze afstemming van ieders 'eigen belang' als het ware automatisch zou volgen. Maar klopt dit wel?

Uit eigen ervaring weet iedereen dat dit niet zo werkt in de privé situatie of met collega's op het werk. Daar gaat het vooral om samenwerken. Waarom dan toch wordt het nastreven van eigenbelang zo belangrijk gevonden voor de economische voorspoed? Terwijl de negatieve consequenties daarvan ten aanzien van milieu en natuurlijke hulpbronnen, en ten aanzien van gemeenschappen en arbeidsomstandigheden, voor al in de tweede en derde wereld, maar ook in onze eigen omgeving, steeds omvangrijker worden?

Tegen het einde van de 18^e eeuw concipieerde de Schotse moraalfilosoof Adam Smith twee in samenhang bedoelde studies waarin het begrip self-interest een centrale rol speelt. In het eerste boek, *Theory of moral sentiments* (TMS), beschreef hij de vitale rol van de ontwikkeling van burgerlijke deugden en van het menselijk geweten voor het welzijn van een gemeenschap, in het kader van de klassieke opdracht: leer jezelf kennen! Dat bedoelde Adam Smith met self-interest. En in het tweede boek, *Wealth of nations* (WN) beschreef hij hoe de ontwikkeling en aanwending van de unieke kwaliteiten van ieder mens binnen een gemeenschap van voordeel kunnen zijn voor de welvaart van die gemeenschap.

Het is een zeer spijtige vergissing dat vele economen de fundamentele gedachten ontwikkeld in de *Theory of moral sentiments* hebben weggelaten. Velen van de genomineerden van de Duurzame top 100 van Trouw houden niet op met te benadrukken dat we nog amper in de gaten hebben hoe nadelig de zogenaamde externe effecten zijn van ons huidig economisch systeem, dat wel gerechtvaardigd wordt met een eenzijdige verwijzing naar de *Wealth of nations* van Adam Smith.

Gelukkig zijn er in deze tijd ook spontane economische initiatieven die wel in eerste instantie gericht zijn op het welzijn van de gemeenschap. Deze jonge ondernemingen zijn de zogenaamde sociale ondernemingen, waarin het oplossen van een maatschappelijk probleem leidend is. Eigenlijk functioneren bij deze sociale ondernemingen de burgerlijke deugden, zoals moed, maat, rechtvaardigheid en wijsheid, en het menselijk geweten (moreel kompas), zoals Adam Smith het bedoelde.

PODIUM ZUIDHAEGE – Theatercafé (begane grond), Zuidhaege 2, Assen

19:30 - 22.00 uur - inloop vanaf 19.00 uur; nazit tot 22:30 uur

Entree 8 euro; jongeren 4 euro

Informatie en aanmelding: www.deverdieping-assen.nl; karinadehaan@ziggo.nl;

Karel van Haften, sociaal psycholoog, werkte jarenlang bij de Nederlandse Bank als Human Resources professional. Specialiseerde zich in de theorie en praktijk van het Socratisch Gesprek. Startte in 2008 het socratische café in Zwolle en daarna -in samenwerking met anderen- socratische café's elders in Nederland. Voert bij De Verdieping zeer regelmatig socratische gesprekken (gesprekscycli).